



## مقدمه و تاریخچه

در تعالیم بزرگان ما بسیار درباره تربیت ، تکریم ، توجه ، تحسین و محبت به کودکان و پرهیز از رفتار خشونت بار آنها سخن به میان آمده است.

علی (ع) فرموده: ان العاقل يتعظ بالادب والبهائم لا يتعظ الا بالضرب

آدم عاقل به وسیله تادیب پند می گیرد ولی چهارپایان هستند که جز با کتک پند نیاموزند و به راه نیافتند.

**رفتار من با کودک من تالیف دکتر جواد فیض ، چاپ پنجم ۱۳۸۱، ص ۱۱۲، پاراگراف ۲**

حضرت علی (ع) می فرمایند : کودک امانت خداست ، به امانت خدا جز در سایه حکم خدا نمی توان دست درازی کرد.

امام رضا (ع) نیز به پدری که از خلق بد فرزندش شکوه می کرد و می گفت گاهی خشمگین می شوم و او را کتک می زنم ، فرمود او را نزن بلکه هدایت کن.

ژان ژاک روسو در کتاب روانشناسی رشد و پرورش کودک نیز می نویسد : تنبیه بدنی و تعیین جریمه و تکالیف شاق ، ریشه درد را خشک نمی کند بلکه علایم درد را تسکین می دهد ، گاه نیز این معامله با کودک ، عقده معلم را تسکین می بخشد و در همه موارد علت ناسازگاری را وخیم تر می کند.

منبع خبر : ایرنا - <http://www2.irna.ir/fa/news/view/menu->

[149/86071786570846602.htm](http://www2.irna.ir/fa/news/view/menu-149/86071786570846602.htm)

به رغم تاریخ طولانی کودک آزاری نگاه واقع بینانه به این پدیده در سالهای ۱۸۶۰ تا ۱۹۴۶ توسط یک پزشک فرانسوی به نام "تارید" در حالی شکل گرفت که طی گزارشی از معلولیت جسمی ۳۲ کودک آزار دیده پرده برداشت.

منبع خبر : ایرنا - <http://www2.irna.ir/fa/news/view/menu->

[149/86071786570846602.htm](http://www2.irna.ir/fa/news/view/menu-149/86071786570846602.htm)

## کودک آزاری (سوء رفتار علیه کودکان)

آزار و بد رفتاری با کودک از دیدگاه های گوناگون قانونی، پزشکی و اجتماعی تعریف شده است و شامل هر گونه آزار بدنی، جنسی، و هیجانی و غفلت از کودک (زیر ۱۸ سال) توسط فرد بزرگتر (بالای ۱۸ سال) دانسته شده است.

**National Exchange Club Foundation (۲۰۰۰) Frequently asked questions.www.National Exchange Club Foundation.com.**

کودک آزاری بدنی ، به معنای واردآوردن آسیب عمدی به بدن کودک از سوی بزرگسال  
رحیمی موقر، آفرین، بابائی، نعمت اله، رستمی ، محمدرضا(۱۳۸۲) . بررسی شیوع کودک آزاری در  
دومنطقه تهران. فصلنامه رفاه اجتماعی، سال دوم، شماره ۷، ۱۶۱-۱۴۱

آزارجنسی شامل هر نوع غعالیت جنسی با کودک پیش از سنی که بتواند رضایت قانونی داشته باشد و غفلت  
به معنای برآورده نکردن نیازهای اساسی کودک از جمله خوراک، پوشاک، نگهداری ، حمایت وامکانات  
آموزشی است( هویز وهانک، ۱۹۹۹). آزار هیجانی به معنای هرگونه بدرفتاری با کودک است که برپایه  
معیارهای اجتماعی ونظر کارشناسان از نظر روانشناختی آسیب زاباشد؛ یعنی هر رفتاری که بر کارکرد رفتاری،  
شناختی، بدنی وعاطفی کودک اثر بگذارد مانند تحقیر مداوم وتوهین وناسزا به کودک  
پورناجی، بنفشه(۱۳۷۸) . مرگ خاموش. تهران، همشهری

**اپیدمی وعلل کودک آزاری**

هرساله بیش از ۳ میلیون کودک دچار آزار وغفلت می شوند

**Mash,E.,& Wolfe,D.(۱۹۹۹).Abnormal Child Psychology.Boston:International Thomson Publishing Company**

برپایه گزارش انجمن حمایت از حقوق کودکان ایران( ۱۳۸۳) در سه ماهه اول ۱۳۸۳، ۳۷ مورد کودک آزاری  
به این انجمن گزارش شده است.بیشترین نوع کودک آزاری، نوع جسمی ( ۶۷/۶٪) بود.کتک زدن بادست،  
سوزاندن باقاشق داغ، کشیدن گوش وموی سرکودک و گذاشتن فلفل در دهان کودک از اشکال مختلف  
آزاربدنی است که به دفتر انجمن گزارش شده است.آزارروحي وعاطفی با ۲۸/۴٪ دررتبه دوم از نظر نوع  
کودک آزاری قرارداد که شامل تحقیر، توهین، بیرون انداختن ازخانه، بازداشتن از تحصیل ووادارکردن  
کودک به گدایی می باشد.آزارجنسی با۴٪ درمرتبه سوم کودک آزاری قرارداد.  
خانوادههای شلوغ، پرجمعیت، ناسازگار، تهیدست ودارای مسکن کوچک، خانوادههای طردشده ازسوی  
اجتماع، خانواده هایی که یک یا چند نفر از اعضای آنها دچار اعتیاد وفحشاء هستند وخانواده های بزهکار  
بارتباطات کم ومحدود ازخانواده های در خطرکودک آزاری به شمارمی روند.برخی کودکان نیز به دلایلی  
بیش از سایرین موردآزار قرار می گیرند؛ مانند کودکان نارس که نیاز به مراقبت بیشتری دارند، کودکان عقب  
مانده ذهنی وتوان خواه جسمی وكودکان سالم که والدینشان آنها رانابهنجار می دانند، هم چون  
کودکی که رشد او کم وبدخلق یا پرتحرک است.

کاهانی، علیرضا؛ توفیقی، حسن ( ۱۳۷۵). کودک آزاری جسمانی عمدی. مجله پزشکی قانونی،

سال سوم، شماره ۱۰، ۷۷-۵۱

غفلت شایعترین شکل کودک آزاری است. ۶۳٪ از موارد گزارش شده درسال ۲۰۰۱ مربوط به غفلت بوده  
است.

## National Exchange Club Foundation (۲۰۰۰) Frequently asked questions. [www.NationalExchangeClubFoundation.com](http://www.NationalExchangeClubFoundation.com).

به طوریکه بر اساس تحقیقات ۱۵ درصد کودکان به هنگام تنبیه بدنی از سوی والدین دچار جراحت و مصدومیت می‌شوند.

همچنین نتایج یک طرح تحقیقاتی در سال ۱۹۹۹ در خصوص آزار کودکان حاکی از وجود ۴۰ میلیون کودک صفر تا چهار ساله در سراسر جهان بود که در معرض انواع آسیب‌های کودک آزاری قرار گرفته بودند. این در حالیست که بررسی‌های آماری در ایران نیز در سال ۸۰ نشان می‌دهد، ۷۵ درصد کودک آزاری‌ها توسط والدین انجام شده که در این میان حدود ۲/۱۲ درصد جامعه آماری مربوط به آزار جسمی پسران است.

بررسی‌های به عمل آمده در کانون اصلاح و تربیت نشانگر آن است که ۹۹ درصد کودکان بزهکار دارای والدین زودخشم و مهاجم بوده‌اند و ۸۰ درصد کودکانی که دست به خودکشی زده‌اند نیز مورد شکنجه و آزار قرار می‌گرفته‌اند.

همچنین ۹۰ درصد جوانانی که به مواد مخدر روی آورده‌اند از آزارگری والدین و مربیان خود خاطره‌ها دارند همچنین ۹۰ درصد والدین کودک آزار خود در کودکی مورد آزار و اذیت و تنبیه بدنی و روحی و روانی قرار گرفته‌اند.

بر اساس یک تحقیق انجام شده با همکاری وزارت بهداشت و یونیسف در رابطه با وضعیت کودک آزاری در ایران، حدود ۲۰ درصد از کودکان شش تا ۱۱ ساله و بیش از ۹ درصد از نوجوانان ۱۲ تا ۱۸ سال، تنبیه بدنی می‌شوند.

بیشترین موارد از کودک آزاری در طبقات پایین جامعه دیده می‌شود و ۸۰ درصد از کودک آزاری‌ها از سوی والدین انجام می‌گیرد.

نبود شاهد، وحشت کودک، مسایل حیثیتی خانواده و آموزش ندادن مربیان و مدیران مدارس و دانش‌آموزان برای آگاهی بخشیدن به کودکان در مقابل کودک آزاری‌ها سبب شده است که اغلب موارد کودک آزاری پنهان بماند

<http://www۲.irna.ir/fa/news/view/menu->

منبع خبر: ایرنا -

[149/8607178657084602.htm](http://www۲.irna.ir/fa/news/view/menu-149/8607178657084602.htm)

در ایران نیز بر اساس آمار انجمن حمایت از حقوق کودک حدود ۵۶ درصد کودکان آزار دیده دختر و ۴۳ درصد پسر هستند که میزان خشونت و کودک آزاری به ترتیب از سوی پدر، مادر، پدر و مادر، نامادری، مدیر و معلم مدرسه، ناپدری و نامادری و در آخر موسسات نگهداری از کودکان بوده است. آزار، رفتار کودک و نوجوان را نابهنجار می‌کند: عصبی، ترسو، بهانه‌گیر، بد خواب و دچار کابوس، به شدت بدخلق، کم غذا و کم وزن، تکلم با مشکل، کند ذهن، پرخاشگر و متهاجم، بی احساس و بی تفاوت، خود آزار، دیگر آزار، تنفر از خود، کم کار در دروس یا وسواس زیاد در انجام تکلیف، افسرده، تمایل به مصرف مواد مخدر،...

[http://www.bbc.co.uk/persian/specials/۱۲۳۶\\_violence](http://www.bbc.co.uk/persian/specials/۱۲۳۶_violence)

### نظریه ها در خصوص کودک آزاری

به عقیده کارشناسان و صاحب نظران ، کودکان تک والد ، فرزند خوانده، دارای ناپدری و نامادری ، کودکان نارس که تغذیه و پرستاری از آنها دشوار و مراقبت از آنها زمان زیادی می طلبد، کودکان پرتحرک یا دارای هرگونه ناهنجاری (به خصوص عقب ماندگی ذهنی و جسمی) بیشتر در معرض کودک آزاری هستند. همچنین نوزادان سه تا پنج ماهه که غالباً اولین فرزند بوده و ناخواسته و یا نامشروع به دنیا می آیند ، در کنار کودکانی که زیاد گریه می کنند همچنین آندسته از کودکانی که دائماً بیمارند یا دارای ظاهر فیزیکی بد (نحیف، لاغر، هستند) یا آنکه از خوردن غذا امتناع می کنند، ناآرام و پرزحمتند و به سختی تربیت می شوند همگی در معرض تهدیدات کودک آزاری از سوی والدین شان هستند. کارشناسان اجتماعی معتقدند ، ناهنجاری های اجتماعی از قبیل فقر ، کمبود امکانات زندگی، سوء مصرف مواد مخدر و اعتیاد، محیط خانوادگی ، بیکاری و طلاق خانواده را به انواع آسیب های اجتماعی مبتلا می کند تا آنجا که نه تنها از زندگی احساس لذت و رضایت نکرده، بلکه در حالت درماندگی، نوک پیکان سرخوردگی و وحشت را بسوی کودک نشانه می روند. این امر در اشکال کتک زدن، پرت کردن، به کارهای سخت گرفتن، لگد زدن، داغ کردن، سیلی زدن، با تهدید ایجاد وحشت کردن و یا اقداماتی مانند حبس کردن، گرسنه نگه داشتن و ... بروز می یابد.

<http://www۲.irna.ir/fa/news/view/menu->

منبع خبر : ایرنا -

[۱۴۹/۸۶۰۷۱۷۸۶۵۷۰۸۴۶۰۲.htm](http://www۲.irna.ir/fa/news/view/menu-۱۴۹/۸۶۰۷۱۷۸۶۵۷۰۸۴۶۰۲.htm)

به گفته مدافعان حقوق کودک در ایران ، کتک زدن و آزار جسمانی بچه ها دلایل مختلفی دارد که از جمله می توان به بیش فعالی (جنب و جوش زیاد)، شب ادراری و ناخواسته بودن، اشاره کرد. بیشترین علائم آزار جسمانی کودکان هم در اندام فوقانی، پشت و اندام تحتانی آنها دیده می شود. این کودکان در نتیجه این آزارها گاه به شدت آسیب می بینند و دچار نقص عضو می شوند. با این حال ، به باور برخی از کارشناسان بسیاری از افراد تهاجم های بدنی (غیر شدید) دوره کودکی را فراموش می کنند، ولی اگر آزار از نوع جنسی باشد، کمتر فردی است که بتواند آن را فراموش کند. بسیاری از آنها هم به دلایل مختلف ترجیح می دهند این تجربه تلخ را پنهان نگاه دارند. شهین علیایی زند، مشاور در پیشگیری از آزار جنسی کودکان و نوجوانان در ایران، می گوید . بسیاری از کودکان و نوجوانان آسیب دیده نمی توانند حتی با مادرشان در این باره حرف بزنند چون می ترسند خودشان مورد سوءظن و تنبیه قرار بگیرند. آثار منفی آزار جنسی کودک بیشترین تاثیر منفی را بر تعیین مسیر زندگی او به جای می گذارد ، اما زوایای دردناک آزارهای دیگر نیز می تواند کودک را به لحاظ روحی به موجودی نیمه زنده تبدیل کند.

اما کودکانی هستند که نه کسی روی آنها دست بلند کرده و نه مورد آزار جنسی قرار گرفته اند اما رفتار نامتعادل آنها حاکی از رنجی است غیرقابل توصیف. این گروه از کودکان به لحاظ پوشاک، غذا و سرپناه تا حدودی تامین هستند و به چشم دیگران رفتار پدر و مادر با آنها عادی بوده است. اما آنها در واقعیت کودکانی هستند که به حال خود رها شده؛ بی توجهی به آنها در واقع سوء رفتاری پنهانی و مودیانه بوده است: ساعات متمادی تنها در خانه بدون نظارت یک بزرگتر، محروم از دست نوازش و آغوش گرم خانواده، انتظار بی پایان برای شنیده و دیده شدن از سوی پدر و مادر ... زخم هایی نامرئی است که روح و جسم کودک را پژمرده می کند. شاید وقت آن رسیده باشد که بی تفاوتی به نیازهای عاطفی کودک هم جرم شناخته شود.

تحقیقات علمی نشان داده است که عوامل مختلفی باعث بروز خشونت می شود. مسائل اقتصادی ، عرف فرهنگی ، تقسیم بندی جنسیتی جامعه، بدسرپرستی خانواده، سن، ناهنجاری روانی و شخصیتی، اعتیاد، گذشته ای خشونت آمیز از جمله این عوامل هستند.

آدرس ورودی اصلی سایت ما: [WWW.IRANSKY.IR](http://WWW.IRANSKY.IR)

[http://www.bbc.co.uk/persian/specials/۱۲۳۶\\_violence](http://www.bbc.co.uk/persian/specials/۱۲۳۶_violence)

### پیامدهای کودک آزاری

بدرفتاری در کودکی دارای پیامدهای منفی در رشد مغز در دوران نوجوانی و بزرگسالی است. کودکان آزار دیده غالباً به دلیل مشکلات مغزی دچار ناتوانی یادگیری هستند

**National Clearing House On Child Abuse and Neglect Information(۲۰۰۱).Understanding the effects of maltreatment on early brain development. Available on: [www.calib.com](http://www.calib.com).**

دیدن آزاررسانی به دیگران خطر کاهش کارکردهای شناختی را افزایش می دهد. برخی آسیب های مغزی در نتیجه آزار رخ می دهند. اگر آزار در سنین یک تا سه سالگی رخ دهد باعث ایجاد ضربه، کاهش رشد و تغییر بخش هایی از مغز می شود که با حافظه، هیجانات و حرکات اساسی در ارتباطند.

**Edleson, J.L.(۱۹۹۹).Problem with childrens witnessing of domestic Violence.N ational electronic network on violence against women.avaiiable on:[www.vaw.umn.edu](http://www.vaw.umn.edu)**

### تنبیه بعنوان شاخص عمده کودک آزاری

روش تنبیه: کلامی- از طریق نشان دادن حرکات خاص- از طریق محروم کردن از امتیازات و یا تنبیه بدنی

رفتار من با کودک من تألیف دکتر جواد فیض ، چاپ پنجم ۱۳۸۱، ص ۱۱۴-۱۱۵، پاراگراف ۵

در سن یک سالگی هیچ تنبیهی برای کودک نیاز نیست

رفتار من با کودک من تألیف دکتر جواد فیض ، چاپ پنجم ۱۳۸۱، ص ۱۱۵، پاراگراف ۱

تنبیه بدنی باید بندرت انجام گیرد و تا آن جا که امکان دارد سطحی و غیر از دست هیچ شیء دیگر بکار نرود

### رفتار من با کودک من **تالیف دکتر جواد فیض ، چاپ پنجم ۱۳۸۱، ص ۱۱۶، پاراگراف ۳**

اگر کودکی را تنبیه کنیم او برای مدتی تحت تاثیر قرار می گیرد ولی آنچه بیشتر به او می آموزد این است که راهی پیدا کند که از تنبیه فرار کند

تهدید برای تنبیه نیز باید بندرت انجام گیرد

### رفتار من با کودک من **تالیف دکتر جواد فیض ، چاپ پنجم ۱۳۸۱، ص ۱۱۶، پاراگراف ۵ و ۶**

کلمه دوستت ندارم را بعضی از پدر و مادرها در مقابل عملی که کودک انجام می دهد به کار می برند، ولی چنین کلمه ای ممکن است موجب احساس از دست دادن محبت پدر و مادر برای کودک شود و باید از بکاربردن آن خودداری کرد

### رفتار من با کودک من **تالیف دکتر جواد فیض ، چاپ پنجم ۱۳۸۱، ص ۱۱۷، پاراگراف ۲**

بعضی از پدر و مادرها میدانند که تنبیه بدنی صحیح نیست ولی روش بدتری را بکار می برند و از اسلحه تمسخر، طعنه، سرزنش و مقایسه کردن کودک با کودک دیگر استفاده میکنند، چنین رفتاری موجب احساس حقارت و کمی شخصیت کودک می گردد.

بعضی از مادران کودک را در انبار یا درتوالت یا در اطاقی حبس می کنند، یا مادر مدتی با کودک حرف نمی زند. حرف نزدن با کودک حالت اضطراب در او به وجود می آورد و ممکن است تصور کند که محبت مادرش را از دست داده است.

### رفتار من با کودک من **تالیف دکتر جواد فیض ، چاپ پنجم ۱۳۸۱، ص ۱۱۸، پاراگراف ۱**

مادرانی هستند که انتقام و تلافی جویی را در کودکشان به وجود می آورند و به کودک خود یاد می دهند، و به او می گویند ((اگر کودکی ترا اذیت کرد تو او را گاز بگیر و یا او را بیشتر اذیت کن))

### رفتار من با کودک من **تالیف دکتر جواد فیض ، چاپ پنجم ۱۳۸۱، ص ۱۱۸، پاراگراف ۳**

بعضی از مواقع کودک از روی میل و دل خواه خود به پدر و مادر کمک می کند و تصادفاً شیء می شکند. در این مورد کودک مستحق تنبیه نیست، زیرا هیچ تنبیهی بدتر از آن نیست که کودک به خاطر عملی که به طور اتفاقی و تصادفی انجام گرفته است تنبیه شود

### رفتار من با کودک من **تالیف دکتر جواد فیض ، چاپ پنجم ۱۳۸۱، ص ۱۲۰، پاراگراف ۳**

بعضی از پدر و مادرهای جوان کودک خود را طوری تنبیه می کنند که جنبه کیفری دارد و معتقدند اگر چوب در میان نباشد کودک بی تربیت می شود.

### رفتار من با کودک من **تالیف دکتر جواد فیض ، چاپ پنجم ۱۳۸۱، ص ۱۲۰، پاراگراف ۵**

پرفسور وینگ می گوید: شدت عمل و اصرار نمودن در خوردن غذا، در دفع ادرار و مدفوع، در خوابیدن و هم چنین وادار کردن کودک به اطاعت مطلق از پدر و مادر، همه اینها یک عمل منفی در کودک به وجود خواهد آورد.

### رفتار من با کودک من **تالیف دکتر جواد فیض ، چاپ پنجم ۱۳۸۱، ص ۱۲۳، پاراگراف ۲**

دکتر ایروین. ا. هایمن می گوید: تنبیه بدنی به کودکان می آموزد که خشونت، تنها راه حل مشکلات است.

### به بچه ها گفتن، از بچه ها شنیدن، جلد ۲، چاپ هشتم ۱۳۸۵، ص ۱۱۰-۱۱۱، پاراگراف ۱

## قانون حمایت از کودکان

در ماده چهار بند یک پیمان جهانی کودک آمده است که "والدین و سرپرستان در برابر اشتباهات کودکان از روشهای نامناسب تنبیه و سرزنش استفاده نکنند."  
در ماده ۳۰ پیمان نامه نیز آمده است: "هیچ کس حق آزار و اذیت کودکان را ندارد و کسانی که با کودکان بدرفتاری کنند طبق قانون باید مجازات شوند."

<http://www۲.irna.ir/fa/news/view/menu->

منبع خبر: ایرنا -

[۱۴۹/۸۶۰۷۱۷۸۶۵۷۰۸۴۶۰۲.htm](http://www۲.irna.ir/fa/news/view/menu-149/8607178657084602.htm)

گرد آورنده: قائم پناه

سازمان حمایت از کودکان  
بهداشتی